

Kokemuksia Islannin yleiskokouksesta ja pohjoismaisen yhteistyön tulevaisuus

Käsittelin yleiskokouksen tematiikkaa (Nordisk förvaltning i 100 år - Nya utmaningar) Suomen osaston kokouksessa 28.4.2019 lähinnä kahden alateeman ”Digitaliseringens effekter på förvaltningen” ja ”Förvaltning och social tillit” näkökulmasta.

Yhtenä haasteena hallinnolle näin sen pohtiminen, mihin digitalisaatiolla kulloinkin pyritään. Yleisen hyötyjargonin sijaan olisi selkeästi kerrottava, mitä digitalisaatiolla tavoitellaan, miten se toteutetaan ja mitä hyötyjä sillä oikeasti arvioidaan saatavan niin hallinnon kuin yksittäisten kansalaisten ja yritysten näkökulmasta.

Digitalisaatio voidaan jakaa karkeasti kahteen: sillä voidaan pyrkiä parantamaan kommunikointia hallinnon ja kansalaisten kesken tai sitä voidaan käyttää päätöksenteon välineenä. Ensiksi mainittua voidaan edistää velvoittavin tai kannustavin keinoin. Päätöksenteossa taas on huolehdittava siitä, että siinä käytettävät tiedot ovat oikeita ja relevantteja.

Digitalisaatiolla voi olla monenlaisia sivuvaikutuksia tavoiteltujen vaikutusten lisäksi. Näitä ovat mm. vaikutus hallinnon avoimuuteen, kansalaisten osallistumismahdollisuuksiin sekä oikeusturvaan ja yksityisyyden suojaan. Digitalisaation toteutus saattaa kohdata monenlaisia esteitä, joista vähäisin ei ole käyttäjäystävällisyyden riittämätön huomiointi. Lainsäädännön kannalta merkitystä on sillä, miten suhtaudutaan joustavien ja harkinnanvaraisten normien käyttöön. Nämä kun eivät helposti taivu automatisoituun menettelyyn.

Digitalisaatio liittyy läheisesti hallintoon kohdistettuun luottamukseen. Luottamus sinänsä on monitulkintainen käsite. Hallinto taas voidaan nähdä yhtäältä yksittäisen hallintoasian käsittelynä ja toisaalta yleisempänä julkisen asioiden hoidon järjestämisenä ja toteuttamisena.

Hyvän hallinnon rakentaminen, ylläpito ja kehittäminen on paljolti näkymätöntä työtä. Hallinnon huonous sen sijaan havaitaan. Hallinto on sidottu kunkin maan kulttuuriin ja arvoihin. Hyvän hallinnon toteuttamiseen tarvitaan jatkuvaa koulutusta. Islannin kokouksessa kerrottiin, että Reykjavikin yliopistossa on erityinen julkishallinnon koulutusohjelma.

Informaatioyhteiskunnan voimakas kehitys asettaa hallinnolle ja sitä kohtaan tunnettavalle luottamukselle aivan uusia haasteita. On osattava erottaa tiedon käsittelyn erilaiset alueet ja tavat ottaen huomioon mm. EU:n tietosuoja-asetuksen vaatimukset ja yhä tärkeämpi tietoturva. Kansallinen hallinto ei sinänsä kuulu EU:n toimialaan, joten EU-yhteistyössä on tärkeää tuoda esille pohjoismaille tärkeitä hallinnon periaatteita (kuten julkisuusperiaate).

Yleiskokouksen pohjalta oli tarkoitus pohtia myös NAF:n roolia pohjoismaisessa yhteistyössä. Liiton tarkoituksenaan on lisätä muiden pohjoismaiden hallinnollisten olojen

tuntemusta sekä ylläpitää ja edistää hallintoon ja hallintolainkäyttöön liittyvää kiinnostusta. Lisäksi tavoitteena on kehittää pohjoismaista yhteistyötä ja tukea tarpeellisia uudistuksia hallinnon alalla.

Pohjoismainen yhteistyö on jatkuvasti ajankohtainen teema. Yhteistyö edellyttää kaikkien pohjoismaiden aitoa osallistumista ja sitoutumista. Näin myös NAF:in kohdalla. Voitaisiin selvittää, miten liiton muut osastot näkevät liiton ja oman osaston roolin tässä ja minkälaisia kokemuksia heillä on. NAF ei saisi olla muualla tapahtuvasta yhteydenpidosta ja toiminnasta erillinen osa. Keskusteluun on tilaisuus mm. 8.4.2019 yhdessä Ruotsin osaston kanssa toteutettavassa seminaarissa.

Yleistä kiinnostusta pohjoismaiden hallinnollisiin oloihin ja liiton toimintaan voitaisiin edistää viestinnällisin keinoin. Syvempää tietämystä voitaisiin saada NAT-artikkelien lisäksi apurahatoimintaa tiettyihin teemoihin kohdentamalla. Näin liitolla ja sen Suomen osastolla olisi tietoon ja tutkimukseen perustuen mahdollisuus vaikuttaa kulloinkin ajankohtaisissa hallinnon kehittämisen kysymyksissä.